

Manifest: eerlijk rekenen om de klimaatdoelen te halen

Met dit manifest roepen we het ministerie van VRO op om de WLC-methodiek zó in te vullen dat de bouwsector eerlijk kan rekenen, echt kan reduceren en met vertrouwen kan investeren in de toekomst.

De bouwsector kan een doorslaggevende rol spelen in het halen van de klimaatdoelen. De invoering van de Europese *Whole Life Cycle Global Warming Potential*-methodiek (WLC-GWP) biedt Nederland deze kans. Als we het goed doen, wordt de WLC-GWP de sleutel waarmee de bouw haar bijdrage levert aan de Nationale en Europese klimaatdoelen. Als we het niet goed inrichten, verandert ze in een rekenexercitie die echte reductie in de weg staat.

De WLC-GWP vloeit voort uit de herziene *Energy Performance of Buildings Directive* (EPBD IV), waarin de EU vraagt om de volledige klimaatimpact van gebouwen inzichtelijk te maken en vanaf 2030 te normeren. De richtlijn verschilt wezenlijk van de *Construction Products Regulation* (CPR), waarop de Nederlandse *Milieuprestatie Gebouwen* (MPG) is gebaseerd. Waar de CPR productvergelijking beoogt, stuurt de EPBD op daadwerkelijke emissiereductie van gebouwen — vooral in de productiefase, die het grootste aandeel in de totale uitstoot heeft.

Lidstaten hebben beleidsruimte om de methodiek nationaal in te vullen. Die ruimte is niet technisch, maar bedoeld om verschillen in nationale klimaatpaden te vertalen in de rekenwijze (EPBD IV, art. 7, bijlage III). De WLC is dus geen verfijning van de MPG, maar een sturingsinstrument waarmee de bouwsector aantoonbaar moet bijdragen aan klimaatneutraliteit in 2050, in lijn met de *Green Deal* en het *Fit for 55*-pakket.

In 2021 riepen ruim 240 partijen de overheid op biobased materialen eerlijk te waarderen (Gideons & partners, *Een eerlijk speelveld voor een duurzamer Nederland*). Hoewel er toezeggingen zijn gedaan door destijds Minister Ollongren voor onderzoek, leidde deze oproep niet tot de benodigde structurele verandering. De huidige MPG benadeelt biobased materialen nog steeds, en de invoering van de WLC kan hier een positieve verandering in brengen.

Er zijn inmiddels honderden organisaties die circulair en biobased bouwen omarmen, onder andere via commitmentverklaringen van Building Balance. Gideons willen deze transitie versnellen en stellen daarom twee aanscherpingen voor. Deze aanscherpingen helpen Nederland om de Europese richtlijn effectief te implementeren en de bouwpraktijk toekomstbestendig te maken.

1. Laat Module D buiten de nationale WLC-score

Nederland is het enige Europese land dat de onzekere baten uit Module D (hergebruik en recycling in een verre toekomst), volledig meeneemt in de wettelijke totaalscore (TNO 2024). Daardoor worden hoge emissies nú verrekend met aannames over toekomstige baten, wat de transparantie en betrouwbaarheid aantast.

Tegelijkertijd wordt bij biobased materialen uitgegaan van het omgekeerde: dat opgeslagen koolstof aan het eind van de levensduur volledig vrijkomt, ongeacht hergebruik of levensduurverlenging. Zo ontstaat een dubbele weging die biobased benadeelt en fossiele materialen bevoordeelt, wat wetenschappelijk en beleidsmatig onhoudbaar is (PBL 2023).

Deze toepassing van Module D wijkt af van de bedoeling van de EN15978 en EN15804, waarin Module D expliciet *beyond system boundary* hoort te zijn, ofwel informatief, niet normatief. In vrijwel alle andere landen wordt Module D daarom uitsluitend informatief gerapporteerd.

Het Ministerie van VRO erkende overigens in 2024 dat onduidelijk is of producten aan het einde van hun levensduur daadwerkelijk worden hergebruikt, terwijl de baten daarvan wel meewegen. Het principe lijkt op de PAS-systematiek die door de Raad van State werd verworpen: huidige schade goedpraten met onzekere toekomstige voordelen. Bij instandhouding van Module D loopt het ministerie het risico op rechtszaken. Bovendien kan een gebouw dat in 2050 emissies veroorzaakt niet als klimaatneutraal gelden omdat er in 2100 misschien iets wordt hergebruikt.

Oproep 1: laat Module D buiten de nationale WLC-score en richt beleid uitsluitend op emissies in Modules A, B en C.

2. Erken biogene opslag en waardeer tijd: reken dynamisch

Biobased materialen nemen tijdens hun groei CO₂ op en leggen die vast in gebouwen. Die opslag is fysiek aantoonbaar, wetenschappelijk erkend en essentieel om het 1,5 °C-pad te halen. Toch wordt dit voordeel in de huidige MPG-systematiek geneutraliseerd: biogene opname in de productiefase (Module A) wordt aan het eind van de levensduur (Module C) weer bijgeschreven, alsof alle opgeslagen koolstof dan vrijkomt in de atmosfeer. Zo verdwijnt de klimaatwinst op papier, terwijl biobased materialen in werkelijkheid decennialang of zelfs eeuwenlang koolstof vasthouden zoals in houtconstructies of biochar-gebaseerde producten.

De EPBD IV verplicht lidstaten om aandacht te besteden aan koolstofverwijdering via opslag in of op gebouwen. Dat maakt waardering van opslag geen nationale keuze, maar een Europese opdracht. De Europese Commissie bevestigt dit in het Technical Assessment Paper for Carbon Storage in Buildings (TAP-CSB, 2023). Ook het Ministerie van BZK stelde in 2021 dat CO₂-opslag kan bijdragen aan een klimaatneutrale gebouwde omgeving. In het voorstel voor de Europese verordening inzake koolstofverwijdering (COM(2022) 672) erkent de Europese Commissie koolstofopslag expliciet als structurele klimaatmaatregel, onder de categorie *long-lasting products* die langdurig koolstof vastleggen en monitorbaar zijn.

Waardeer tijd: reken dynamisch

Het IPCC benadrukt dat snelle emissiereductie in dit decennium bepalend is voor het 1,5 °C-pad (AR6 2023). Toch behandelt de huidige MPG-methodiek tijd alsof die er niet toe doet: elke emissie telt even zwaar, of ze nu vandaag plaatsvindt of pas over vijftig jaar. In de wetenschappelijke literatuur wordt daarom gesproken over Dynamic Life Cycle Assessment (DLCA): een benadering waarbij de timing van emissies expliciet wordt meegewogen. Een ton CO₂ die vandaag wordt uitgestoten weegt daarin zwaarder dan dezelfde ton over decennia, vergelijkbaar met rente op een schuld: een ton CO₂ die vandaag wordt uitgestoten betaalt decennialang rente in de vorm van extra opwarming.

Frankrijk past dit principe succesvol toe en heeft dit geïntegreerd in de RE2020-regelgeving als een dynamische nationale invulling van de WLC-berekening. De methode blijft volledig binnen de structuur van de Europese normen (EN15978, EN15804), maar hanteert een tijdsafhankelijke weging die aansluit bij het IPCC-klimaatpad en zo daadwerkelijk stuurt op klimaatimpact.

Er is ook breed wetenschappelijk draagvlak voor deze tijdsafhankelijke benadering (WUR 2022; Hoxha 2020; Fuchs 2025; Slavković & Stephan 2025). Bovendien biedt de EN15978 ruimte voor nationale interpretatie met tijdsweging, mits transparant toegepast. De EPBD IV moedigt lidstaten zelfs aan die ruimte te benutten om hun nationale klimaatdoelen te halen.

Door tijd als bepalende factor te erkennen en een dynamische berekeningswijze zoals Frankrijk in te voeren verdwijnen veel systeemfouten, zoals (i) de invloed van onzekere baten uit Module D, (ii) het niet meetellen van de bijdrage van materialen die langdurig koolstof vastleggen en (iii) het onvoldoende sturen op emissiereductie in de komende paar decennia.

Oproep 2: pas een dynamische, tijdsafhankelijke berekeningswijze toe bij de implementatie van de WLC, zodat emissies (zowel negatieve als positieve) in de eerste cruciale decennia zwaar wegen.

Waarom dit nodig én mogelijk is

Het IPCC stelt dat het beperken van de opwarming tot 1,5 °C alleen haalbaar is met onmiddellijke, forse emissiereducties én grootschalige negatieve emissies. De bouwsector kan als één van de weinige sectoren hier een cruciale rol in vervullen en bovengenoemde aanscherpingen dragen eraan bij dat de WLC-methodiek stuurt op emissiereductie in de eerste cruciale decennia en de ontwikkeling van CO₂-negatieve gebouwen stimuleert, en dat we een papieren werkelijkheid voorkomen die berust op onzekere aannames.

Frankrijk, Denemarken, Zweden en Finland passen deze principes al toe. De EPBD IV biedt Nederland alle ruimte om dat voorbeeld te volgen.

Wij, de ondertekenaars van dit manifest, spreken hiermee onze gezamenlijke ambitie uit om de bouwsector richting échte klimaatimpact te bewegen en vragen het ministerie van VRO om dit mogelijk te maken door deze aanscherpingen te verankeren in de nationale bepalingsmethode voor de WLC-GWP. Door duidelijkheid te geven kan de bouw investeren in concepten en producten die daadwerkelijk CO₂ reduceren of opslaan, in lijn met de Europese doelen en zonder kostbare herzieningen later.